

Spomen o životu i djelatnosti Albe Vidakovića

U povodu 20. obljetnice smrti

Ante Sekulić, Zagreb

UVODNE MISLI

U ljepoti i nemirima raspjevanog proljeća stigla je prije dva desetljeća, u ranim satima 18. travnja 1964., u metropolu bačkih Hrvata vijest da je umro Albe Vidaković.

Smrt je prekinula život čovjeka, svećenika, hrvatskog glazbenika i znanstvenika;² prekinula je pedeset godina neobične plodne djelatnosti: molitva, studija, skladanja i bogatoga nutarnjeg života. Zanimarila je smrt zrelinu Vidakovićeve životne dobi i raskoš zamisli što ih u zamahu stvaralaštva nudi puna muževna dob.

U proljetni travanjski dan smrt je Albu Vidakovića, čovjeka širokih vidika i golemih obzora, vratila njegovim voljenim bačkim ravnicama, dje-dovskoj grudii, stoljećima natopljenoj znojem i patnjom njegovih sunarodnjaka. Rodni grad i zavičajne ravnice su međaši Vidakovićeva života: u Subotici se rodio 1. listopada 1914.,³ za Bačku biskupiju vezano je njegovo svećeništvo,⁴ za ravnice su učvršćena prva mu umjetnička nadahnuća,⁵ iz puka kojemu je pripadao izvirala je njegova odlučnost i dobrota u svagdašnjici,⁶ i konačno — u voljenom gradu, na Bajskom groblju, uz svoje najbliže, našao je svoj vječni počinak.⁷

U dva desetljeća nakon smrti o Albi Vidakoviću je napisano niz članaka, izrečene su misli i prosudbe o njemu kao čovjeku, o njegovu glazbenom i znanstvenom radu. Potpune, znanstvene monografije još nema, ali temeljnicu Vidakovićeva života istaknuo je Bonaventura Duda nad grobom riječima, da je Albe Vidaković bio »nadasve svećenik« u kojemu se umjetnik nije borio sa svećenikom i pripomenuo je zatim: »I kad bismo ga danas upitali da nam iz groba odgovori gdje je bilo njegovo srce, on bi nam to posve sigurno odgovorio: s ko-ra na oltaru.«⁸

Nekoć iskren, radostan i razdragan što živi, Albe Vidaković bi nam sigurno ljudski i neposredno odgovorio da je u sebi i oko sebe otkrivao svijet ljepote i da je u glazbi tražio i nalazio poticaje i uporište za svoju ljudsku i svećeničku svagdašnjicu.

Podaci iz Vidakovićeva života omeđeni na početku i svršetku Suboticom svjedoče da mu životni put nije bio jednostavan, ali rijetko se susreće u životu čovjeka toliko uporna, odlučna i tvrdoglavo postojana kao što je bio A. Vidaković. Zarila je njegova gorljivost i optimizam sažet u riječima: »(...) iz tmine dneva naših izbit će radost vjere naše«,⁹ a posustalima je govorio: »(...) nema toga što čovjek ne bi mogao svladati.«¹⁰

Oko životnih okvira

U pedeset godina svoga života Albe Vidaković je proživio dva svjetska rata: prve su mu godine djetinjstva ispunile one ratne od 1914—1918., dok je početak muževne dobi njegove vezan za drugi svjetski krvavi obračun od 1939. do 1945. Bio je svjedokom rušenja i stvaranja država (Austro-Ugarske, Kraljevine SHS, Čehoslovačke, zatim Jugoslavije i dr.), društvenih lomova i preinaka (revolucije u Rusiji, u Mađarskoj), stranačkih borbi i strasti (između dva svjetska rata), kulturnih prepoda i narodnih zanosa (prvenstveno u svom zavičaju), tjeskobnih pomračenja i svijetlih zanosa u svijetu.¹¹

Poznata je činjenica, da je Albe Vidaković započeo život u subotičkom gradskom središtu nedaleko *Glazbene škole*, u građanskoj hrvatskoj obitelji Ivana Vidakovića Božana,¹² a nastavio u Zlatarićevoj 5. nedaleko vježbaonice subotičke *Učiteljske škole*. Treba upozoriti da je dječak Vidaković prva slova učio iz hrvatskih početnica kojima su se služili učitelji u bačkim školama između dva rata.¹³ Spomenute činjenice se ne smije zaboraviti, jer je u doba rođenja Albe Vidakovića znatan broj hrvatskih građanskih, posebice službeničkih obitelji držao »otmjenu« govoriti mađarski. Razlog nije bio samo u pomodarstvu, nego i sigurnosti u službi,¹⁴ mir u svagdašnjici. Taj val je bio zapljusnuo i obitelj Vidakovićevih pa treba razumjeti i shvatiti da je i mladi Albe naučio jezik jednog dijela svojih sugrađana koji su tih godina gospodarili rod-nim mu gradom.¹⁵

Podrijetlom iz građanske službeničko-obrtničke obitelji¹⁶ mladi je Albe bio upućen na obrazovanje poput ostale gradske djece: najprije u pučku školu, a zatim u koju od srednjih — gimnaziju ili građansku. Izobrazba u rodnom gradu nije tražila većih gospodarskih napora, pače je bila olakšana te je već u nižim gimnazijskim razredima mladi Albe upućen i u gradsku glazbenu školu. Bila je to želja Albinih roditelja, ali ne dječakova, pa je zato dolazilo do obiteljskih nesporazuma. Marin Šem-dvarac, prijatelj Albin piše: »No, kao dječak Albe nije volio mnogo vježbati. Vježbao je bez volje i više pod prisilom nego s radošćom i zadovolj-sivom.«¹⁷

O prva četiri gimnazijska razreda, koja je A. Vidaković pohađao u rodnom gradu, ne može se govoriti da je bio posebn »humanistički duh« u toj ustanovi, duh koji se »prenašao i na same uč-nike«. Bila je to, naime, poznata i priznata stara

bačka ustanova koju su utemeljili i dugo vodili franjevci, sve dok u drugoj polovici XIX. stoljeća nije prešla potpuno u svjetovnjačke ruke. Bilo je doduše krajem spomenutog stoljeća pokušaja da isusovci preuzmu subotičku gimnaziju, ali to se nije ostvarilo.¹⁹ Uz mišljenje da je za Albina školovanja u subotičkoj gimnaziji (1924.—1928.) »profesorski kadar bio poznat sa svoje stručnosti«,²⁰ treba spomenuti da je osoblje gimnazijsko bilo sastavljeno od ljudi koji s gradom, žiteljstvom i đacima nije imalo ništa zajedničko (ni vjeru, ni svjetonazor, ni narodno raspoloženje), nego je bilo namješteno u skladu s političkim ciljevima kraljevske SHS prosvjete.²¹

Ako je riječ o humanističkim značajkama u odgoju Albe Vidakovića, treba ih tražiti jamačno u temeljima obitelji i roditeljskog doma.

Glazbena škola u Subotici ima svoje početke u sredini XIX. stoljeća kada je Bazilije Kovač počeo poučavati u crkvenom pjevanju, a zatim je u svim pučkim školama i gimnaziji u gradu uvedeno obvezatno pjevanje. Međutim, već je Đuro Arnold, zborovođa crkve sv. Terezije, besplatno poučavao pjevanje od god. 1805. pa je tako spomenuti B. Kovač, gimnazijski ravnatelj, nastavio sustavnim poučavanjem u pjevanju. Službeno je *Gradska glazbena škola* otvorena god. 1888. (sa 3 učitelja glazbe, 3 odjela i sa 21 satom tjedno).²² No, malo je djece iz hrvatskih obitelji pohađalo spomenutu školu u kojoj su u Vidakovićevoj mladosti bili učitelji glazbe stranci, primjerice Josip Hermann, Ernest Matzak, Gabrijela Vaš i drugi. U glazbenoj izobrazbi Albe Vidaković je opet krenuo svojim putem: roditelji su željeli da im sin vježba violinu i postane guslač, ali njemu je više »ležao« glasovir. Prispomene li se k tomu da su mladog Albu zanimali poslovi knjigoveže i limara,²³ može se u Vidakovićevoj mladosti zabilježiti crta znatiželje i težnje za vlastitim, slobodnim hodom kroz život.

Za oblikovanje Vidakovićeve osobnosti odlučna je bila god. 1928. kada je nakon svršene niže glazbene škole i četiri gimnazijska razreda, krenuo u Travnik, u isusovačku gimnaziju.²⁴ Stopedeset bačkih sjemeništaraca počelo je spomenute godine svoju izobrazbu prema točno utvrđenom dnevnom redu, rasporedu sati i pravilima ponašanja. Darovitost mladog Vidakovića obogatila se temeljitom poukom i oplemenila glazbenim sjemenišnim životom. Čini se da su sustavnost u stjecanju općeg znanja kao i točnost u glazbenim interpretacijama, odlučile o postojanim životnim značajkama svećenika, glazbenika i znanstvenika Albe Vidakovića.

God. 1932. svršio je mladi Vidaković gimnazijsko naučavanje i odlukom biskupa Lajče Budanovića krenuo je u Zagreb na bogoslovski studij.

Zašto je L. Budanović uputio A. Vidakovića u Zagreb, kad je niz svojih bogoslova slao u Đakovo, Sarajevo i Split? Mogu biti različita tumačenja spomenute biskupove odluke. Nehotice se nameće istina da je onamo poslao Ivana Kujundžića, Franju Vujkovića, Marina Semudvarca, Aleku Kokića i druge mlade ljude od kojih je puno očekivao i koji su kasnije ponijeli teret crkvenoga i narodnog života u Bačkoj. Sigurno je L. Budanović volio svo-

je mlade bunjevačke bogoslove među koje treba ubrojiti i Albu Vidakovića. Ne smije se zaboraviti činjenica da je Vidaković kršten i odgojen u župi koju je vodio L. Budanović, a kao mlad čovjek mogao je Albe Vidaković promatrati život i rad velikog biskupa te slušati u roditeljskoj kući o svemu što je Budanović učinio za Crkvu i svoj narod. Ni biskupu nije promakla darovitost mlada čovjeka. Unatoč pošalicama, koje je vedri Albe Vidaković znao prepričavati o svome biskupu, činjenice su da ga je nakon mlade mise (1937.) Budanović uputio za kapelana u Žednik, hrvatsku župu nedaleko Subotice,²⁵ a uskoro zatim u inozemstvo u Rim na studij crkvene glazbe.²⁶

Već u Zagrebu, u okvirima bogoslovskog sjemeništa, izgrađuje Vidaković svoj glazbeni svijet. Susreo je u sjemeništu Kamila Dočkala, Krešimira Pećnjaka, učlanio se u »Vijenac« i surađivao s Franjom Duganom, Filipom Hajdukovićem i Matijom Ivšićem. Svatko je od spomenutih pridonosio znanju i izobrazbi Albe Vidakovića koji je u svojim prijateljima A. Kokiću i M. Vakošu nalazio poticaja i odlučnosti za rad i usavršavanje.

Opće društvene i narodne prilike u hrvatskom narodu, posebice u Vidakovićevoj zavičaju, tražile su od mladih ljudi temeljitu izobrazbu i samoprijeor u spremanju za sutrašnjicu u kojoj je njihovo sudionništvo bilo potrebno i nenadoknadivo. Albe Vidaković je to sve sa svojim vršnjacima, prijateljima i suradnicima shvaćao, i želio je ispuniti očekivanja svoga biskupa i svoga naroda.

Okviri života mladoga i poletnog Vidakovića strogo su omeđeni sjemenišnim dnevnim redom u Zagrebu, u Rimu također. Ali u njima pronalazi mogućnosti za glazbu (koncerti, opere i druge priredbe), sazrijeva u dubini svoga bića, proširuje svoje obzore. U društvenim aberacijama i silovitim obračunima A. Vidaković je suosjećao sa svojim suvremenikima, naučio je cijeniti ljudske vrednote, u spletu ljudskih i staleških odnošaja shvatio je glazbenu umjetnost kao pomoć u oplemenjivanju duše, kao melem ranama čovjekovim, kao izraz najdubljih i najosobnijih čuvstava.

U životnim okvirima uvjetovanim njegovim svećeničkim pozivom i društvenim prilikama općenito, posebice u hrvatskom narodu i njegovu zavičaju, raspoloženi i vedri Vidaković uvijek je odgovorno, ozbiljno radio svoj posao, a Karl Gustav Fellerer piše:

»Odgovornost čitavog njegovog djelovanja bila je ukorijenjena u oduševljenju za kulturnu povijest njegove domovine,» odgovoran je bio u svemu, znatiželjan u zbivanjima, otvoren za čovjeka i umjetnost.«

»Pokazivao se veoma otvorenim za sva područja umjetnosti (...). Za sve je jednako jako bio zainteresiran.«²⁷

Svećenik, umjetnik i znanstvenik Albe Vidaković je znao: »(...) svoje velike sposobnosti duha staviti u službu svoje domovine i katoličke Crkve«²⁸ — u službu svih nas i Ljepote.

Djelatnost i službe

U svojim sjećanjima na Albu Vidakovića napisao je Josip Andreis prosudbu o njemu riječima:

»Pronicav, neumoran i marljiv, pun znanstvene znatiželje, domišljat u pronalaženju putova da tu znatiželju zadovolji. Njegova velika inteligencija i glazbena kultura morale su se duboko dojmiti tko je imao sreću da ga pobliže upozna.«³⁰

Zato je teško sažeto obuhvatiti sve djelatnosti i službe Albe Vidakovića, čovjeka i stvaraoca široka zamaha.

Izak *Spralja* nastojao je skupiti kronološki slijed podataka o životu i radu Albe Vidakovića,³¹ dok je

tiri razreda gimnazije i glazbenoj prvoj izobrazbi. Treba pripomenuti da Vidaković nije pokazivao naročite želje pohađati glazbenu obuku, ali su roditelji željeli u skladu sa svojim društvenim položajem da im sin, jedinač bude izobrazbom na doličnoj razini s ostalom djecom uglednih građanskih obitelji.³⁷ Mladi Vidaković nerado vježba, ali njegovi učitelji glazbe (učio je glasovir i violinu) zamjećuju njegove sposobnosti i svojim zalaganjem nastoje razviti mladićeve sposobnosti. Međutim, za potpuniji životopis Vidakovićev manjkaju podaci o načinu rada, vježbanju i učenju mladićevu u gimnazijskim razredima i u glazbenoj školi. Osim općih rečenica i prosudbi o napretku teško je polučiti koji

Tečaj za orguljaše Bačke biskupije pod vodstvom Albe Vidakovića: Subotica, rujna 1939.

Mato Leščan predstavio skladateljski profil njegov,³² a Lovro Zupanović je istaknuo u svojoj znanstvenoj raspravi značajke i značenje rada Vidakovićeve.³³

Golemi znanstveni i savjesni, brižno pisani radovi o Albi Vidakoviću jamačno će tijekom vremena biti popunjeni novim podacima, ali su svi pouzdano svjedočanstvo o velikom stvaralačkom zamahu darovita čovjeka. Tko je promatrao pokrete Vidakovićeve u osobnom slavlju euharistijske žrtve nije se mogao oteći dojmu da je u iznimno raširenim svećeničkim rukama bilo izraženo široko, veliko srce sina bačkih ravnica; činile su se te ruke golemim, otvorenim zagrljajem za Ljepotu i subrata Čovjeka.

Kada je, naime, djetinjje igre prekinula škola kao svagdašnja doživotna obveza, razigrani dječak je prihvatio obveze, ali je u njima nastojao otkriti smisao i ljepotu. U nemirnim pokretima ruku Vidaković kao da je čitava života sačuvao razigranost djetinjstva, nemire subotičkih sokaka i širinu, beskrajnu širinu zavičajnih ravnica.

U životopisima A. Vidakovića malo je zabilježeno o njegovu djetinjstvu i pučkoj školi. Opći podaci ne zadovoljavaju uvijek znatiželju o dječaku neobično živom, bistrom, spremnom da se s vršnjacima igra »s krparom«,³⁴ da se uputi iz središta grada u šire subotičke sokake radi igre »s klisom«³⁵ ili pak u predvečerja »skrivača«. To razdoblje nije zabilježeno, a u razgovoru je A. Vidaković znao poneku pojedinost ispričati, najčešće kao spomen na kojega druga iz djetinjstva.

Više je zabilježeno i u ovom radu također spomenuto o Vidakovićevoj prvoj mladosti, o prva če-

pouzdaniji podatak, jer su profesori i učitelji pomrli, a budući travnički i zagrebački prijatelji ušli su naknadno u Vidakovićev život. Naime, sve do god. 1928., do odlaska u Travnik većina budućih prijatelja nije osobno poznavala svoga vršnjaka. Međutim, već prvi zajednički travnički dani pokazali su koliko je mladi Vidaković imao prednosti u općoj, poglavito u glazbenoj izobrazbi ispred svojih subotičkih suučjenika.³⁶

Pripomene o Vidakovićevom djetinjstvu i prvoj mladosti trebaju upozoriti da je mladi čovjek bio gradsko dijete, odgojeno i obrazovano u skladu s društvenim obiteljskim položajem izvan neposrednog dodira s bunjevačkim salašima rasutim na golemom području Bačke. U proučavanju glazbenih djela i znanstvenog rada Vidakovićeve treba to imati na umu. Prouče li se, naime, podaci o skladbama i radu općenito,³⁷ nije teško zamijetiti, da je Vidakovićev zavičaj bio prvo nadahnuće stvaralačko, vraćao mu se više puta, ali u opsegu sveukupnog rada ipak je to manji dio. Najčešće su zavičajne Vidakovićeve skladbe vezane za riječi njegova prijatelja Alekse Kokića (primjerice: *Cincokrt*, *Bački madrigal*, *Kraj ćuprije* i druge). Treba pripomenuti da je Vidakovićev zavičajni župnik i bački biskup Lajčo Budanović vruće želio oživjeti i obogatiti bunjevačko crkveno pučko pjevanje i nadao se da će mu u tome izdašno pomoći Albe Vidaković. Međutim, opća crkvena i društvena zbivanja, intelektualno-znanstveni razvitak uputili su Vidakovića drugim smjerovima.

Bilo bi zato zanimljivo istražiti u proučavanju glazbene djelatnosti Vidakovićeve koliko su glaz-

benici i glazba s kojima se susreo u prvoj mladosti ostavili tragove, ili možda dali biljeg skladateljskom i znanstveno-muzikološkom radu njegovom.

Od god. 1928. do 1932. koristio je A. Vidaković vrijeme ne samo za gimnazijsku izobrazbu nego i za obogaćenje svoga glazbenog života. Sudjelovao je kao svirač prve violine, čelist i basist, a zatim je u Zagrebu uz već spomenutu izobrazbu bio članom »Vijenca«, svirao je u orkestru (čelo, kontrabas), ravnao je zborom za javnih priredbi; učvršćivao se osobno u htijenju i želji da iskoristi svoje darovitosti.⁴⁰

U spomenutih desetak godina (1928.—1937., do svoje mlade mise) Vidaković je zacrtao svoj budući rad: već god. 1932. javno je nastupao u Zagrebu, a u suradnji s Aleksom Kokićem radio je na lito-montaži u povodu 100. obljetnice Zbora duhovne mladeži.⁴¹ Prema stanovitim podacima, prva Vidakovićeva skladba nastala je god. 1933. pod naslovom *S djetetom svetim*.⁴² Međutim, treba ispraviti pripomenu uz tu skladbu da je zapravo obrada narodnog motiva »Kolo igra«. Nije nikakav narodni motiv, nego se kod pjesme *Kolo igra* radi o staroj, poznatoj pjesmi, koja je nastala u povodu prvoga javnog svečanog prela u Subotici god. 1879. na riječi Nikole Kujundžića.⁴³

U pregledu zbivanja u životu i stvaralaštvu A. Vidakovića što je objelodanio Izak Špralja,⁴⁴ zabilježeno je da je god. 1934. skladao mladi Vidaković *Panis angelicus* za četveroglasni mješoviti zbor, a da mu je iz đačkih dana sačuvana *Hrvatska misa* za četveroglasni mješoviti zbor i orgulje. O tome pak Ivan Kujundžić u svojoj *Bunjevačko-šokačkoj bibliografiji*⁴⁵ nema ništa zabilježeno, nego kao prvo Vidakovićovo djelo spominje *Mladomisnička*, skladata na veliki mješoviti zbor a cappella u povodu mlade mise Alekse Kokića.⁴⁶

U Vidakovićevu životu posebice je značajna god. 1937. Spomenute je godine diplomirao na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. Zaređen je za svećenika Bačke biskupije, slavio je svoju mladu misu u rodnoj župi, postao je kapelanom u Žedniku⁴⁷ i otvorena je potpuno nova, prekretnička stranica u njegovu životu: primljen je na *Institut za crkvenu glazbu u Rimu*, napisao je svoj prvi muzikološki prilog u *Sv. Ceciliji* o subotičkom zborovodi Đuri Arnoldu (1781.—1848.).⁴⁸

Ponosan što je u Rimu bio đak R. Casimirija i L. Reficea nastojao je Vidaković što bolje i uspješnije svladati studijsku građu, obogatiti najboljim sadržajima svoju silnu umjetničko znanstvenu zatiželju, a nakon toga raskošnu puninu svoje nutrine, znanja i umijeća obilato darovati drugima: sunarodnjacima, ljudima željnim ljepote, svima — svemu svijetu.

Srce sina širokih ravnicu bilo je otvoreno primiti poticaje svojih učitelja, raspaliti do vreline osobnu čežnju, preplaviti obiljem nemirne praznine svećeničke, umjetničke i znanstvene gorljivosti. Uvijek simpatično pokretan kao da je žurio ukrasti vrijeme od kovitlaca nemirnih povijesnih događaja: propisani studij od 5 godina svršio je u 4 godine i mjeseca travnja 1941. stekao je diplomu Papinskog Instituta za crkvenu glazbu.⁴⁹ U isto doba tragični dani sručili su se nad Vidakovićevim zavičajem — osvajačka vojska zagospodarila je njegovim rodnim gradom, uhićeni su prvaci njegova naroda (Blaško Rajić, Lajčo Budanović i drugi), no-

vc crkvene vlasti razbacale su mlade hrvatske svećenike, Vidakovićeve vršnjake u nepoznate im župe.⁵⁰

Mirno, sabrano mladi A. Vidaković odlučuje ostati u Zagrebu i spaja svoje svećeništvo (kapelan u župi sv. Petra u Zagrebu) s ljubavi prema glazbi — postaje profesorom *Državnog konzervatorija* u Zagrebu, a 1. ožujka 1942. imenovan je za regensa chori i prebendara zagrebačke prvostolne crkve, postaje urednikom časopisa »Sv. Cecilija«.

Od god. 1941. pa do smrti 1964. svojim radom vezan je Vidaković za Zagreb, ali osobne niti, prijateljstva i poznanstva u zavičaju nije prekinuo: oduševljavao se osnutkom *Hrv. narodnog kazališta* u Subotici, posebice pak operom (koju je poticao i pomagao prema mogućnostima),⁵¹ pomagao je obilato rad oko potpune samostalnosti Bačke biskupije, svoje zemljake na zagrebačkim susretima ohrabruje, upućuje u rad.

Pregled Vidakovićeva rada već je objelodanjen, jer se nekoliko glazbenika i prijatelja⁵² potrudilo skupiti obilatu građu, neobično plodan i uspješan rad. Treba već sada, u povodu 20. obljetnice smrti upozoriti, da je radi cjelovitosti pregleda Vidakovićeva rada potrebno složiti sve u susljedni niz.⁵³ K tomu treba istaći da 12 duhovnih »Glazbenih razmatranja« upriličenih u drugoj polovici god. 1945. zaslužuju posebnu pozornost u promatranju Vidakovićeve osobe, rada i dometa njegovih sposobnosti.⁵⁴

Otvoren i iskren u susretu s ljudima A. Vidaković je surađivao sa svim od kojih je mogao što naučiti i kojima je osobno mogao pomoći.⁵⁵ Nisu ni Vidakovićevi zagrebački dani bili svi jednako poletni i radosni, ali nikada mu nisu bili prazni, niti je on ikada u klonućima sustao, zaustavio se na rubovima svagdašnjice i površnosti. Istražitelj i stvaratelj,⁵⁶ trajno zauzet u službi Ljepote i Umjetnosti, Vidaković je čvrsto i postojano kročio kroz dane koje skupno imenujemo životom.

Neponovljivi tragovi i međaši

Poznati su podaci iz života Albe Vidakovića i o njegovu radu: svećeničkom, umjetničkom i znanstvenom. Zanimljivo je spomenuti, da je skladanjem počeo god. 1933.,⁵⁷ prve članke objelodanio je god. 1936.,⁵⁸ a god. 1937. diplomirao je, postao svećenik, izvedeno mu je djelo *Mladomisnička*, a 7. listopada slavio je mladu misu, bio je kratko vrijeme žedničkim kapelanom i u kasnu jesen pošao je na studij glazbe u Rim.⁵⁹ U četiri godine gradio je, dakle, svoje početne životne međase. Ako se tomu pribroje pripremno subotičko i travničko razdoblje, onda su god. 1932. i njegov doprinos u radu »Vijenca«, javni nastupi iste godine te sudionništvo oko *Hrvatskog crkvenog kantuala* prijelomna završnica u izgradnji životnih odrednica.

Značajke Vidakovićeve osobnosti i rada općenito već su zamijećene do god. 1937. On je, naime, uredan, korektan i komunikativan mladi čovjek, neobično savjestan i pedantan u radu, ambiciozan koliko mu dopušta mladost, željan temeljite izobrazbe i istinske, prave umjetnosti,⁶⁰ čovjekoljubiv iznad staleških okvira. Svjedoče o tome brojne izjave prijatelja, suradnika i učenika, koji su u njemu prepoznali čovjeka i savjesnog radnika,

Tako je primjerice Vladimir Fajdetić na prvom susretu s Akademijom za glazbu i kazališnu umjetnost u Zagrebu upoznao i svoga profesora A. Vidakovića:

»Mladi, vitki crnomanjasti čovjek, kome su se i crni okviri naočala usklađivali s cijelom pojavom, svojim neposrednim nastupom osvojio nas je, kako se ono kaže »iz prve« (...) Svi smo ga zavoljeli i bilo nam je upravo drago da nam baš on predaje, iako smo odmah osjetili da želi dati sve ali isto tako i traži.«⁶¹

Lovro Županović također priznaje:

»(...) on je za mene ostao nezaboravan, i, u neku ruku, presudan. Jer: Albe je znao naći načina da se — ne samo meni — 'nametne' ležernošću svog temperamenta i imponirajućim znanjem« i pripominje zatim: »Danas mi je jasno: uz sazrijevanje Albe kao glazbenika, posebice muzikologa, i ja sam postepeno glazbeno 'rastao'«.⁶²

Prijatelj i suradnik Vidakovićev i nasljednik u vodstvu Instituta za crkvenu glazbu Anđelko Milanović pripominje:

»Za pohađanje koncerata uvijek bi se dobro pripremio (...) Bio je izrazito dobar đak, po naravi radoznao a u ničemu polovičan (...). Divno je znao spojiti svećeničko zvanje i uvjerenje s djelatnošću glazbenika-umjetnika.«⁶³

Hubert Pettan susreo je Albu Vidakovića početkom škol. godine 1941.—1942. — »bio je mlad (izgledao je još mlađi nego što je bio), žustar, vrlo okretan i pokretan čovjek, velikog stručnog znanja, pun zamisli i planova, koji je brzo stvarao sudove i mišljenja ali ne pre nagljene — oni su bili zreli, za njegovu dob i začudo zreli, tako da ni kasnije nisu bile potrebne izmjene.«⁶⁴

Mogu se tako nizati zabilježeni dojmovi o Albi Vidakoviću, ali treba imati na umu i njegovu mnogostrukost, širinu njegova rada: »osim sve tri temeljne djelatnosti, stvaralački (kao skladatelj i kao pisac-muzikolog i kritičar), reproduktivan i pedagoški rad, treba istaknuti i njegov organizatorski i urednički rad.«⁶⁵

Pokušaji da se u Vidakovićevu životu nađu vremenski međaši (kao što su to učinili I. Špralja i H. Pettan) mogu biti zanimljivi radi preglednosti rada. Čini se ipak da je Vidaković skladna cjelina, svojevrsna kompletna pojava u našoj hrvatskoj kulturnoj povijesti. U ožujku 1984. na upit jednom relativno poznatom bačkom orguljašu, gdje bi stavio A. Vidakovića kao čovjeka, glazbenika i intelektualca među zavičajnim velikanima, odgovorio je veoma kratko, jasno i bez okolišanja: »Na prvo mjesto. Bio je po mom sudu, prvi među prvima.«⁶⁶

Nije, naime, sporno da je Vidakovićev rad »toliko određen, toliko značajan, da je već danas jasna i određena njegova uloga, njegov udio u povijesti hrvatske glazbe, pa i u širim razmjerima.«⁶⁷

Vidaković se razvijao i oblikovao kao čovjek u složenom razdoblju ljudske povijesti, u lomovima koji mogu pomoći izgradnji čvrstoga značaja, ali također skršiti, slomiti slabice. Vidaković je bio svjedokom potresnih društvenih aberacija, ali također tragičnih poniženja ljudskog dostojanstva i krhotina ljudskoga osobnog ponosa. Dvadeset godina nakon Vidakovićeve smrti jedva je moguće shvatiti svu širinu i dubinu njegovih raspoloženja i nutarnjih poniranja dok se radala — primjerice — nje-

gova *Fantazija i Fuga u f-molu* (1945.).⁶⁸ Prouče li se jednom sadržajno sva *Glazbena razmatranja* s uvodnim riječima A. Vidakovića, njegov *Te Deum* skladan iste godine, popijevka *Daleko si* (riječi Tona Smerdela), molitvenik i pjesmarica *Slava Bogu*,⁶⁹ jamačno će se moći otkriti, makar približno, nabujalost autorovih raspoloženja, dubinu čustava u danima koji su mu potresali suradnike i prijatelje, njegov zavičaj i njega osobno.

Čini se da je Mato Leščan bio najbliži razumijevanju kad je o spomenutoj *Fantaziji i Fugi u f-molu* rekao da je nastala tijekom ratnih vihora, obilježena je dramatskim akcentima te melankoličnom lirskom notom folklornog ugođaja u polaganom dijelu; ova fantazija i fuga su »vrhunski domet novije hrvatske orguljske glazbe.«⁷⁰

Uz prosudbe Franje Dugana, Božidara Širole i Josipa Andreisa te prikaza *Preludija i Fuge u C-duru* zaključio je M. Leščan o orguljskim skladbama Vidakovićevim:

»Velika je šteta da Vidaković više nije komponirao za orgulje. Izgleda da je možda imao više afiniteta za orkestar (...). Izvrsno je improvizirao na orguljama, no zbog svoje skromnosti nije se time hvalio.«⁷¹

Svojim svećeničkim pozivom bio je Albe Vidaković vezan za crkvenu, duhovnu glazbu. U tome je jedinstven: unio je u svoje radove nove sastavnice: gregorijanski koral, elemente folkloru, modernog vertikalnog i linearnog izraza. Potpuna osoba, Vidaković je u sve svoje mise (*Missa Caecilia-na*, *Missa Gregoriana*, *Staroslavenska misa I—III*. i dr.) unio sastavnice i odrednice svojega stvaralaštva i kao da je u svima ostavio snažnu dramaturgiju svojih fantazija i fuga. Spomenuti M. Leščan je dopustio usporedbu Vidakovića s Beethovenom, jer je »Vidaković u hrvatskoj crkvenoj glazbi, gdje je i prije bilo »hrvatskih« misa ostvario našu, iskonsku i nepatvorenu domaću riječ.«⁷²

Prije Vidakovića bilo je doista hrvatskih misa Božidara Širole, Lujze Kozinović, Krste Odaka i drugih, bilo je vrsnih orguljaša (Franjo Dugan, Mladen Stahuljak), zborovođa i istaknutih djelatnika na području duhovne glazbe. Međutim, on je međašni, najveći crkveni glazbenik novijega doba, neponovljivi skladatelj misa, antologijskih pučkih popijevki, tvorac je izvornog oratorija.

U nizu skladbi svjetovnog sadržaja (uz već spomenute, također: *Vinac divojački*, *Tužna jadna ...*, *Oj Ivane Ivaniću*, *Božur*; zatim *Gudački kvartet*, *Allegro scherzando* i dr.). Vidaković je stao uz bok M. Cipre, J. Gotovca, I. Brkanovića i svojim skladbama pridonio svoj obol novim hrvatskim glazbenim nastojanjima.

U znanstvenom radu Albe Vidaković je posebice ozbiljan radnik, veoma sustavan i neobično spretn. Velike naobrazbe i širokih obzora Vidaković je svojim znanstvenim radom od obrade Đure Arnolda, *Sakramentara MR 126*, *Vinka Jelića do Asserta musicalia Jurja Križanića* — neumorno i predano istraživao, a zatim upoznavao nas i svijet s nepoznatim kulturnim blagom. Suradnja s Jugosl. akademijom i Jug. leksikografskim zavodom bila je neobično bogata i plodna. U prikazu muzikološkog rada A. Vidakovića utvrdio je Lovro Županović:

»U dosadašnjem ukupnom razmatranju svih oblika Vidakovićeve glazbeničke aktivnosti prilozi s područja muzikologije — zbog njihove (globalne) vrijednosti i važnosti — uzdignuti su nad ostalim njegovim radovima u tolikoj mjeri da su mu upravo oni pribavili vrlo istaknuto mjesto u hrvatskoj i jugoslavenskoj glazbenoj kulturi njegova, što znači, današnjeg, vremena.«⁷³

Uz priznanje J. Andreisa našem A. Vidakoviću, da je »najdarovitiji muzikolog«⁷⁴ čini se pouzdanom tvrdnja spomenutog L. Županovića da je u muzikološkoj znanosti u nas Vidaković »stajao uglavnom sam«,⁷⁵ ali da u usporedbi s nizom poznatih imena poput — primjerice — B. Disertorija, A. Einsteina, H. Federhofera, H. Flichta — svi radovi A. Vidakovićevi mogu stajati »bez ikakva sustezanja uz bok« njihovim. Hrvatska glazbena kultura je, naime, u Vidakoviću doista dobila jedinstvenoga, raznovrsnog i »znanstveno neobično fundiranog i potpuno dorečenog stručnjaka.«⁷⁶ Najznačajnijim radovima Vidaković je prerastao okvire i međe svoje domovine i svoga zavičaja, uključio se među muzikologe svijeta, jedinstven širinom svojih pristupa i značajnih otkrića.

Doduše, Vidaković nije dospio do vrhunskog akademskog naslova; smrt je bila brža... ipak, u sklopu vremena i prilika, tko mu je ravan?

Mjesto zaključka

O Albi Vidakoviću je napisano lijepih misli o njegovom pedagoškom radu, o izvanrednim organizatorskim sposobnostima te o reproduktivnoj glazbenoj umjetnosti;⁷⁷ istaknute su češće puta njegove zasluge za osnutak *Instituta za crkvenu glazbu* pri Bog. fakultetu u Zagrebu, Ivo Brkanović mu je priznao da je njemu osobno u danima klonuća ulijevao »svjetlost nade«. Dragutin Cvetko drži da je Vidaković »učinio kvalitetni doprinos povijesti hrvatske glazbe te stekao za sebe priznanje i u širem muzikološkom svijetu.«⁷⁸ Karl Gustav Fellerer ističe da je A. Vidaković utemeljio njegovanje glazbe kao temelj istinske kulture;⁷⁹ Ferdinand Haberl dopušta mogućnost da je Vidaković kao stručnjak za glazbu bio još veći nego kao skladatelj;⁸⁰ Kilián Szigeti je uvjeren da se hrvatska crkvena glazba i hrvatski glazbenici sjećaju njega sa zahvalom i poštivanjem kao sina koji je sav svoj talent i snagu, pa i cijeli život, posvetio toj umjetnosti.⁸¹

Nama preostaje malo, jedva koja riječ. Naša i njegova riječ: hrvatska i bunjevačka. Više od toga ostaju njegova djela: bogatstvo u relativno kratkom životnom razdoblju, blago koje ne gubi vrijednost niti ga nagrizu vremena i prohujale obljetnice, niti ga oštećuje neljudska pakost i zavist.

Lijepa domaća ikavica zamrla je na Albinim usnama; nema više širokih, raskriljenih ruku otvorenih za zagrljaj; nema njegovih žustrih pokreta ni vedrine...

Ipak — tu je; među nama. Svojim djelom i čovječtvom.

Među nama je svojim snažnim glazbenim pozivom na službu Ljepoti, svojom vjerom u Istinu, i svojom golemom ljubavlju prema nama — svojoj domovini i zavičaju.

BILJEŠKE

¹ Anđelko Milanović, Albe Vidaković, *Zbornik radova sa znanstvenog savjetovanja o Albi Vidakoviću* (kratica ZRZSAV). Zagreb, 1975., 37.

² Bonaventura Duda, Govor nad otvorenim grobom A. Vidakovića — prema ZR ZSAV, 37, 47.

³ Nema zabune oko rođenja i krštenja Albe Vidakovića: rodio se 1. listopada 1914. a kršten je 4. listopada iste godine. Tako je zabilježeno u matičnim knjigama katedralne župe sv. Terezije u Subotici, pod br. 1215. U vlastitim istraživanjima pomogao mi je Franjo Vujković, sadašnji župnik spomenute župe i prijatelj A. Vidakovića.

⁴ Marin Šemudvarac, Životni put Albe Vidakovića. ZRZSAV, 45—47.

⁵ Isto djelo, 46.

⁶ Osobne bilješke i sjećanja iz susreta i razgovora s A. Vidakovićem.

⁷ M. Šemudvarac, nav. dj., 47.

⁸ Ondje.

⁹ Ivan Brkanović, Moja sjećanja na Albu Vidakovića. ZRZSAV, 80.

¹⁰ Isto djelo, ondje.

¹¹ usp. Ferdo Šišić, Pregled povijesti hrvatskog naroda. Zagreb, 1962. — Petar Pekić, Povijest Hrvata u Vojvodini. Zagreb, 1930.

¹² Obiteljsko ime Vidaković često je među podunavskim Hrvatima, ali se međusobno obitelji razlikuju po nadimcima ili dodacima: Fatorini, Božanovi, Grosovi, Mukićevi, Hadnadevi, itd.

¹³ O pitanjima školstva između dva rata među bačkim Hrvatima ima mnoštvo članaka rasutih u listovima i časopisima kao primjerice u *Nevenu*, *Hrvatskim novinama*, *Subotičkim novinama* i drugim hrvatskim podunavskim listovima između 1918. do 1941. — Usp. Ivan Kujundžić, Izvori za bunjevačko šokačku povijest. Zagreb, 1968.

¹⁴ U godinama ranog djetinjstva subotičkim gradonačelnikom bio je Károly Biró, veleposjednik i gorljivi Mađar. Politički pritisci u to doba bili su siloviti svugdje: u školstvu, tisku, pa i u crkvenom životu.

¹⁵ Suučenci i prijatelji razlikovali su dva imenjaka pa je tako jedan bio Albu Vidaković, o kojemu je riječ u ovom radu, i Albica Šokčić, koji je bio profesorom Nadb. gimnazije u Zagrebu.

¹⁶ Vidakovićeve baka je imala ugostiteljsku radnju (»mijanu«) u središtu grada, u neposrednoj blizini gradske vijećnice (»varoške kuće«).

¹⁷ M. Šemudvarac, nav. dj., 45.

¹⁸ Ondje.

¹⁹ Usp. Iványi, István, Szabadka szabad kir. város története II. Subotica, 1892., 464—532. Isusovci nisu nikada vodili subotičku gimnaziju ni prema marijoterezijanskoj *Ratio educationis*, niti ikako drukčije.

²⁰ M. Šemudvarac, nav. dj., 45.

²¹ Usp. brojne članke o tome, primjerice: (***), Naše škole *Subotička Danica* za 1921., 30—32. — (***), Da se razumijemo. *Neven*, 1921., br. 16, 1; 17, 1—2; 18, 1; 19, 20; 20, 1. (u subotičkom *Nevenu*, *Hrvatskim novinama* i drugim listovima bilo je — kako je spomenuto — niz članaka o školstvu prvih godina Kralj. SHS).

²² Iványi, I., nav. dj., 455—463 (poglavlje: A zeneiskola).

²³ M. Šemudvarac, nav. dj., 45.

²⁴ Bačko biskupijsko svećenstvo između dva rata prošlo je više gimnazijske razrede u travničkoj isusovačkoj gimnaziji. Tako se i Albe Vidaković ondje »susreo s Bosnom i vezirskim gradom Travnikom«, upirao je i od »svoje pogleda prema vrhuncima Vlašića i Vilenice«, uživao je u šetnjama na Baš-bunar, Gospino

vrelo, Tarabovac i Carski hrast« — kako to spominje M. Šemudvarac.

²⁵ O Žedniku usp. Ante Sekulić, Značajke bunjevačkog narodnog života u Žedniku do sredine XX. stoljeća. *Zbornik za narod. život i običaje*, broj 49. Zagreb, 1983., 575—588. — Vidakovićevim župnikom u Žedniku bio je Petar *Evetović*, čovjek uzorna života i vrstan hrvatski propovjednik.

²⁶ U spomenutom članku M. Šemudvarac ističe taj postupak: »Biskup koji nije omogućivao u inozemstvu studij dogmatike, moralke i crkvenog prava, dozvolio je jednom svom svećeniku da u Rimu studira crkvenu glazbu«, nav. dj., 46.

²⁷ Karl Gustav *Fellerer*, Sjećanja na Albu Vidakovića, ZRZSAV, 86

²⁸ Fedinand *Haberl*, Sjećanje na Albu Vidakovića. ZRZSAV, 87.

²⁹ Ondje.

³⁰ Josip *Andreis*, Sjećanja na Albu Vidakovića. ZRZSAV, 78.

³¹ Izak *Spralja*, Kalendar zbivanja u životu i stvaralaštvu Albe Vidakovića. ZRZSAV, 40—42.

³² Mato *Lešćan*, Skladateljski profil Albe Vidakovića. ZRZSAV, 53—59.

³³ Lovro *Županović*, Rezultati, značajke i značenje muzikološkog rada Albe Vidakovića. ZRZSAV, 60—67.

³⁴ Lopta načinjena od krpa stegnutih najčešće čvrstom čarapom te sašivenom također čvrsto.

U Vidakovićevu djetinjstvu među bunjevačkom djecom razvijala se velika ljubav prema nogometu, posebice je tomu pridonosila činjenica što je bilo nogometno društvo »Bačka«, jedno od najstarijih u okvirima današnjih državnih granica. Ponešto je spomena na te dane povjerno Vidaković piscu (A. S.) pedesetih godina u Zagrebu. (Vlastite bilješke, god. 1951.)

³⁵ Nekoć poznata i omiljena igra subotičkih dječaka uz pomoć malog, s obje strane zašiljena komada drveta, te većeg štapića, palice kojom se manji spomenuti komadić drva — »klis« — udarao. Pravila igre su zabilježili Ive *Prčić* i Ante *Sekulić* (Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca, u tisku).

³⁶ Poznata igra koju dječaci i djevojčice subotički nazivaju »žmure«, »žmurke«.

³⁷ Ostali vršnjaci iz hrvatskih obitelji koji su u Travniku i Zagrebu prijateljevali s Albom Vidakovićem potjecali su iz poljudjelskih obitelji (Aleksa *Kokić*, Ivan *Beneš*, Albe *Sokčić*, Ivan *Kujundžić* i drugi), koje su većinom stanovale izvan gradskog središta (u *Gatu*, *Keru*, *Senti*, *Bajnatu* i drugim gradskim četvrtima), a gospodarski im je domet bio skromniji od službeničkog.

³⁸ usp. M. Šemudvarac, nav. dj., 45—46.

³⁹ I. *Spralja*, nav. dj., 40—42.

⁴⁰ usp. I. *Spralja*, nav. dj., ondje. — M. Šemudvarac, nav. dj., ondje.

⁴¹ usp. I. *Spralja*, nav. dj., 40. — Pisac spominje da je A. Vidaković ravnao javnim priredbama u povodu spomenute proslave, ali mu je promaknulo, da je litomontaža ostvarena u suradnji s Aleksom *Kokićem*. — Iv. *Kujundžić* pak u svojoj Bunjevačko-šokačkoj bibliografiji, Rad JAZU, Zagreb 1969., sub an. uopće ne bilježi spomenuti podatak.

⁴² I. *Spralja*, nav. dj., ondje.

⁴³ Nikola *Kujundžić* (1861.—1906.), subotički svećenik, javni djelatnik. Istaknuo se u javnoj zauzetosti za narodna prava i kao suutemeljitelj »Pučke kasine«, ustanove koja je okupljala bačke Hrvate do god. 1945.

⁴⁴ I. *Spralja*, nav. dj., ondje.

⁴⁵ Ivan *Kujundžić*, Bunjevačko šokačka bibliografija. Rad JAZU, 355. Zagreb, 1969. (Kratice KBSB + str. + broj jedinice).

⁴⁶ KBSB, 717, 367. — Slavlje mlade mise Alekse *Kokića* bilo je početkom srpnja 1937. u današnjoj subotič-

koj stolnici. Pod misom je Vidakovićevo djelo izvodilo *Hrvatsko pjevačko društvo »Neven«* iz Subotice. — A. Vidaković je svoju mladu misu slavio početkom listopada spomenute godine, ali znatno skromnije od svoga prijatelja.

⁴⁷ Žedničkom župom sv. Marka upravljao je tada Petar *Evetović*, uzorni svećenik i propovjednik, koji je obnašao ugledne službe i časti u Bačkoj biskupiji. Lajčo *Budanović* je uz Hrvata župnika učinio kapelanom A. Vidakovića, koji je mogao svojim znanjem mađarskog jezika zadovoljiti neznanat broj mađarskih vjernika. Aleksu *Kokića* učinio je biskup kapelanom Blaška *Rajića*. Oba imenovanja upućivala su na pomisao da *Budanović* svoja dva bunjevačka mladomsnika želi uključiti u svoje zamisli o radu za opće dobro. Tako je bio postupio i prema Ivanu *Kujundžiću* kad ga je odredio za gimnazijskog vjeroučitelja, a zatim mu povjerno uredništvo *Subotičkih novina* i rad u *Matici subotičkoj*.

⁴⁸ usp. *Sv. Cecilija*, XXXI/1937., sv. 3, 77—79; 4, 108—112.

⁴⁹ usp. I. *Spralja*, nav. dj., ondje.

⁵⁰ Schematismus primus diocesis Suboticanae. Subotica, 1968., 28—30.

⁵¹ Pisac ovoga rada sjeća se dugih šetnji u Subotici za kojih je Vidaković tumačio svoje shvaćanje opere, njene uloge u promicanju glazbenog života, a do sitnica je raščlanio djelo Josipa *Andrića*: *Dužojanca*. Za takvih razgovora u Subotici, u Zagrebu, slučajnih ili dogovorenih, Vidakovićevo znanje i obaviještenost bili su ugodno zapanjujući. (Vlastite bilješke god. 1950.—1955.)

⁵² Zabilježili su podatke o radu A. Vidakovića najprije Ivan *Kujundžić*, Lovro *Županović*, Izak *Spralja*, Ante *Sekulić*, *Bela Gabrić* i drugi.

⁵³ Vidaković je — primjerice — pisao god. 1936. o potrebi osnutka *Narodnog muzeja u Subotici* (*Subotičke novine*, god. 1936., br. 27, str. 2), zatim je pisao članke iz Rima (1937.—1941.), u povodu smrti prijatelja A. *Kokića* napisao je članak o pokojniku (*Subotičke novine*, 1940., br. 34, str. 1—2), surađivao je u *Klasju naših ravni* (god. 1943.) priložima o *Bunjevačko šokačkim glazbenim motivima* (god. V., br. 1, str. 17—19) i o *Vinku Zganecu*, skupljaču nar. pobjevaka bačkih Hrvata (god. VI., br. 1—2, str. 115—117) itd.

⁵⁴ U tim »glavnim razmatranjima« posebno značenje su imale uvodne riječi A. Vidakovića kazivane u Prvostolnici zagrebačkoj ispred pričesne ograde. Bila su ta razmatranja posebni i značajni doživljaj u teškim poratnim danima.

⁵⁵ Osobno iskustvo pisca ovoga rada je u pomoći kod izradbe disertacije. Trebalo je prema mogućnostima ilustrirati melodiku bunjevačkog govora. Nakon dugih rasprava i razmišljanja A. Vidaković je našao i ponudio rješenje (šteta što je izvornik u životnim nedaćama izgubljen).

⁵⁶ U promatranju Vidakovićeve rada nameće se pitanje: što je najvrednije u Vidakovićevu radu: glazbeno stvaranje ili znanstveno istraživanje. U svemu je ipak ostao uvijek dosljedan: neobično savjestan, pouzdan i ustrajan.

⁵⁷ I. *Spralja*, nav. dj., ondje.

⁵⁸ I. *Kujundžić*, Izvori (...)

⁵⁹ usp. M. Šemudvarac, nav. dj., 46. — I. *Spralja*, nav. dj., ondje. — A. *Milanović*, nav. dj., 37.

⁶⁰ U članku M. Šemudvarac bilježi o razgovorima s Albom Vidakovićem: »Ti razgovori bi se odvijali uz muzičke točke s radija, pa kad bih ja namjestio koju narodnu ili zabavnu melodiju uvijek bi dodao: »Uključi nešto iz klasične muzike!« (nav. dj., 46).

⁶¹ *Vladimir Fajdetić*, Nekoliko uspomena na profesora Albu Vidakovića. ZRZSAV, 84. O Pavlu *Bačiću* koji je spomenut u članku, usp. Hrvatski biografski leksikon. Zagreb, 1983., s. v.

⁶² Lovro Županović, Izrazita dinamična osobnost. ZR ZSAV, 94.

⁶³ A. Milanović, nav. dj., ondje.

⁶⁴ Hubert Pettan, Vrijeme i prilike u doba djelovanja Albe Vidakovića. ZRZSAV, 48.

⁶⁵ H. Pettan, nav. dj., ondje.

⁶⁶ Izjava Marka Stantića, umirovljenog orguljaša u subotičkoj stolnoj crkvi. Spomenuti je bio dugo orguljašem u Žedniku, zatim u Subotici. Sudjelovao je u radu niza kantorskih tečajeva i surađivao je s Albom Vidakovićem.

⁶⁷ H. Pettan, nav. dj., ondje.

⁶⁸ Zanimljivo je pripomenuti da je spomenute skladbe izdao u vlastitoj nakladi (pisac ovoga rada čuva primjerak s posvetom).

⁶⁹ Iv. Kujundžić nijedno od spomenutih djela nije zabilježio u svojoj Bibliografiji.

⁷⁰ Mato Lešćan, Skladateljski profil Albe Vidakovića. ZRZSAV, 56.

⁷¹ Isto djelo, ondje.

⁷² Ondje.

⁷³ Lovro Županović, Rezultati, značajke, i značenje muzikološkog rada Albe Vidakovića. ZR ZSAV, 60.

⁷⁴ Josip Andreis, Music in Croatia. Zagreb, 1974., 379.

⁷⁵ L. Županović, nav. dj., 66.

⁷⁶ Isto djelo, 67.

⁷⁷ Ljubomir Galetić, Pedagoško, organizatorsko i reproduktivno glazbeno djelovanje Albe Vidakovića. ZR ZSAV, 71—73.

⁷⁸ Dragutin Cvetko, Neispunjena zamisao Albe Vidakovića. ZRZSAV, 84.

⁷⁹ K. Gustav Fellerer, Sjećanje na Albu Vidakovića. ZR ZSAV, 86.

⁸⁰ Ferdinand Haberl, Albe Vidaković. ZR ZSAV, 87.

⁸¹ Kilián Szigeti, Susret s Albom Vidakovićem. ZR ZSAV, 92.

LITERATURA

Andreis, J., i sur. Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji. Zagreb, 1962.

Andreis, J., Music in Croatia. Zagreb, 1974.

Blume, F., Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Kassel, 1966.

Galetić, Lj., Muzikološki rad A. Vidakovića. Sv. Cecilija, XXXIX/1969., br. 3, srpanj 1969., 70—74.

Gatti, G. M., La musica. Torino, 1971.

Golub, I., Dvije publikacije značajne za poznavanje Jurja Križanića. Crkva u svijetu, br. 2., Split, 1967., 75—78.

Kloppenburger, W. C. M., Die »Parnassia militia (1622) von Vinko Jelić. Mensen melodie, br. 6, 1958., 173—178.

Kovačević, K., Uvod u suvremeno jugoslavensko muzičko stvaralaštvo. Kompozitori i muzički pisci Jugoslavije. Beograd, 1968.

Kovačević, K., Deset stoljeća hrvatske glazbe. Republika, XXVII/1971., studeni; Zagreb, 1971.

Kujundžić, I., Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata. Zagreb, 1968.

Kujundžić, I., Bunjevačko-šokačka bibliografija. Rad JAZU, 355., 667—769. Zagreb, 1969.

Sekulić, A., Književnost bačkih Hrvata. Zagreb 1970.

Šidak J., Albe Vidaković »Asserta musicalia« (1656) Jurja Križanića... Historijski zbornik, XXI—XXII/1968.—1969. Zagreb, 1971.

Županović, L., Hommage velikom muzikologu. Telegram, X/1969., br. 467, 21.

U radu je korištena građa objelodanjena u Zborniku radova sa znanstvenog savjetovanja o Albi Vidakoviću; Zagreb, 1975. i vlastite bilješke iz god. 1941.—1954. i objelodanjena djela Albe Vidakovića.

ZUSAMMENFASSUNG

ANDENKEN AN VIDA KOVIĆ'S LEBEN UND TÄTIGKEIT

Albe Vidaković ist in Subotica am 1. Oktober 1914. geboren. Volksschule und die ersten vier Klassen Gymnasiums besuchte er in Subotica, dann als Seminarist besuchte er und absolvierte das Gymnasium in Travnik. Gleichzeitig in Subotica bzw. Travnik bekam er Musikunterricht (spielte die Geige und Klavier, war sehr aktives Mitglied im Chor und Scholorchester in Travnik). Die Theologie studierte A. Vidaković in Zagreb wo er bei F. Dugan Harmonielehre des gregorianischen Chorals und Kontrapunkt auch lernt.

Von 1937 bis 1941 studierte er am päpstlichen Institut für Kirchenmusik in Rom auch den gregorianischen Choral und Komposition. Im 1940 bestand er Diplomprüfung im Choral (canto gregoriano) und im 1941 wurde ihm das Diplom für Komposition erteilt.

Wegen der Kriegsverhältnisse kehrte er in die Heimat zurück, aber nicht nach Subotica sondern nach Zagreb; hier in der Hauptstadt Kroatiens übernahm er die Sorge für kirchliche Sänger im Zagreber Dom als Regens chori; später würde er Professor an Kroatischen Staatkonservatorium und auch an der Musikakademie. Vidaković hielt auch Vorträge am Zagreber Rundfunk, arbeitete als Chefredakteur für die Zeitschrift »Sveta Cecilija«, als Organisator Komponist und Musikologe.

Das Opus A. Vidaković's ist vielseitig und wertvoll. Er komponierte 7 Messen (Kroatische Messe, Missa caecilianiana, Missa gregoriana, Missa simplex, Altslawische Messe I, II, III) dann etwa 10 Solo-Lieder (für Klavier und mehrstimmigen Gesang); von den Chorkompositionen sind Bački Madrigal und Božur zu erwähnen.

Seine musikologische Arbeiten über Vinko Jelić und Juraj Križanić sind wissenschaftliche, wertvolle und besonders bedeutende Werke.

Sein künstlerisches Schaffen berührt den Bereich der kirchlichen und weltlichen Musik. Im Rahmen der Theologischen Fakultät in Zagreb hat er im Jahre 1963 das Institut für Kirchenmusik gegründet.

Schon 1964. starb er und wurde in Subotica begraben.

Im Bereich der Kirchenmusik ist Albe Vidaković zweifellos der grösste kroatische Komponist unserer Zeit.